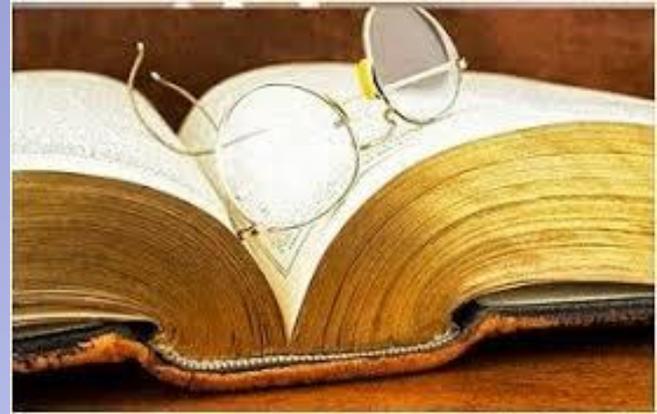

Поняття та сутність адвокатури України.
Основні засади адвокатської діяльності.

Зміст

1. Становлення української адвокатури
2. Поняття та юридична природа адвокатури.
Походження терміну «адвокат»
3. Правові засади адвокатури: історичний
аспект
4. Принципи адвокатської діяльності в Україні
5. Міжнародні стандарти діяльності
захисника

Розбудова правової держави є неможливою без створення гарантій захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура. **Сьогоднішня українська адвокатура** – це понад 500 адвокатських об'єднань різних форм і типів, більше тисячі адвокатських бюро, майже 30 тисяч адвокатів.

Історичний шлях виникнення та розвитку української адвокатури доцільно простежити з того часу, коли вона була організаційно оформлена й законодавчо закріплена як особливий правовий інститут. Професійна ж адвокатура в Україні сформувалася в період польсько-литовської доби. Особливу роль у цьому плані відіграли Литовські статuti і Магдебурське право.

Як самостійний правовий інститут Адвокатура в Україні була запроваджена після проведення на початку 60-х рр. 19 ст. судової реформи. Правову регламентацію інститут адвокатури дістав за „Судовими статутами”, затвердженими 20.11.1864 р. У 1870 р. один адвокат обслуговував 55,3 тис. населення Харківського округу, 23,7 тис. – Одеського й 32,3 тис. Київського.

Цікавий факт

Цікавим є факт, що в 1894 р. українськими адвокатами Галичини була спроба скликання першого з'їзду правників і утворення своєї організації, яка допомагала б вирішувати нагальні проблеми адвокатів. Однак ця ідея не знайшла свого практичного втілення.

Отже, підсумовуючи викладене, можна зробити такий висновок: у жовтневий період українська адвокатура не змогла набути своїх специфічних рис. Адже, як відомо, Україна в ці роки немала своєї державності. Тому й інституції держави, до яких в повною мірою належить й адвокатура, не могли належним чином розвинутися.

Адвокатура України - недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність.

З метою забезпечення належного здійснення адвокатської діяльності, дотримання гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів, забезпечення високого професійного рівня адвокатів та вирішення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні діє адвокатське самоврядування. Правовою основою діяльності адвокатури України є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України.

Адвокат

фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом;

Поняття "адвокат" складається з двох частин: перша визначає його правову (статусну) сторону, друга - функціональну, тобто призначення адвоката.

Слово «адвокат» походить від латинського кореня «advocare», «advocatus» («закликати», «запрошений»). З давніх часів, адвокат, перш за все, сприяв захисту прав, свобод та представляв законні інтереси громадян, надавав їм різноманітну юридичну допомогу

Правові засади діяльності адвокатури України

Діяльність адвокатури разом з актами, зазначеними вище, регулюється статутами адвокатських об'єднань.

Статут - це правовий документ, який визначає правовий статус, внутрішню структуру й засади діяльності тієї чи іншої організації, повноваження її органів управління, права та обов'язки її членів, порядок реорганізації й ліквідації та інші питання. Слід зазначити, що ні Закон "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", ні Положення про порядок реєстрації адвокатських об'єднань не встановлюють кола питань, які мають обов'язково включатися до статуту адвокатського об'єднання. Не існує також жодних вимог щодо форми статуту. Тому при підготовці статуту до подання на реєстрацію слід урахувувати загальні підходи, які склалися на практиці щодо створення подібних документів, та приписи Закону "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", який називає питання, що відносяться Законом до компетенції самого адвокатського об'єднання і регулюються його статутом. Це порядок утворення, діяльності, реорганізації та ліквідації адвокатських об'єднань, структура, штати, функції, порядок витрачання коштів, права та обов'язки керівних органів, порядок їх обрання. Зазначені питання мають бути визначені у статуті.

З урахуванням положень ч. 3 ст. 47 КПК про призначення захисника через адвокатське об'єднання й обов'язковості для керівника адвокатського об'єднання вимоги слідчого, суду про призначення захисника у статуті слід зазначати цей обов'язок адвокатського об'єднання і його керівника, порядок призначення адвокатів об'єднання для виконання повноважень захисника. Ураховуючи обов'язковість Правил адвокатської етики для об'єднань адвокатів (ст. 73), доцільно й ці питання врегулювати у статуті.

Під міжнародно-правовими стандартами адвокатської діяльності розуміються норми і правила, що регулюють питання адвокатської діяльності, які складають в міжнародному праві цілу систему.

Міжнародно-правові стандарти знаходять відображення і враховуються при організації та функціонуванні адвокатури окремих держав. Вони впливають на національне законодавство держав у галузі регулювання адвокатської діяльності.

Міжнародно-правові стандарти адвокатської діяльності

Міжнародно-правові стандарти адвокатської діяльності створюють права та обов'язки, насамперед для адвокатів

міжнародно-правові стандарти адвокатської діяльності створюють права та обов'язки, насамперед для адвокатів.
Щоб забезпечити фактичну реалізацію міжнародно-правових стандартів адвокатської діяльності

А також інші стандарти адвокатської діяльності містяться:

- В Конвенції про захист прав людини та основних свобод;
- - Генеральних принципах етики адвокатів (1995 г.);
- - Основних положеннях про роль юристів;
- Стандартах незалежності юридичної професії Міжнародної Асоціації правників (Нью-Йорк, 1990 г.);
- - Резолюції № (78) 8 про юридичну допомогу і консультаціях;
- - Резолюції № (76) 5 Комітету міністрів Ради Європи про юридичну допомогу у цивільних, торговим та адміністративним справам (18 лютого 1996 г.);
- - Резолюції та рекомендації Комітету міністрів Ради Європи з питання про полегшення доступу до ефективного і справедливого правосуддя (Страсбург, 1996 г.);
- - Рекомендації № Я (81) 7 щодо шляхів полегшення доступу до правосуддя;
- - Рекомендації № Я (84) 5 державам-членам щодо принципів цивільного судочинства, спрямованих на вдосконалення судової системи;
- - Рекомендації № Я (87) 18 державам-членам щодо положення потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу;
- Рекомендації № Я (93) 1 державам-членам про ефективне доступі до закону і правосуддю для найбільш вразливих верств населення;
- - Рекомендації № к. (94) 12 державам-членам про незалежність, ефективність і роль суддів;

Україна, яка стала на шлях свого відродження, потребує розроблення власної концепції співвідношення особи, суспільства та держави, механізмів захисту прав громадян. Якщо виходити з того, що головною дійовою особою суспільства є конкретна людина, то громадянське суспільство можна визначити як «сукупність людських відносин і відповідних їм формальних та неформальних суспільних інститутів. Останні опосередковують приватне життя людини, допомагають їй задовольняти свої потреби та інтереси.». Оскільки існує необхідність створення умов для нормальної життєдіяльності людини, захисту її прав і свобод, усі інститути громадянського суспільства держави повинні створюватися.

- ❖ Відповідно до статті 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатура України є недержавним самоврядним інститутом, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.
- ❖ На адвокатуру як певним чином організоване об'єднання юристів–професіоналів покладається ряд завдань, виконання яких свідчить про ефективність адвокатської діяльності. До загальних **завдань адвокатури** можна віднести такі: сприяння охороні прав і законних інтересів усіх фізичних і юридичних осіб, сприяння здійсненню правосуддя, дотримання і зміцнення законності, виховання громадян у дусі точного і неухильного виконання законів, поваги до прав, свобод, честі та гідності особи.
- ❖ Спеціальним і головним завданням адвокатури є забезпечення кваліфікованою юридичною допомогою кожного, хто її потребує.
- ❖ Для виконання цих завдань адвокатура виконує свої функції у різних напрямках діяльності: від надання консультацій, до захисту у кримінальному провадженні і представництва у цивільних, господарських та адміністративних справах.
- ❖ Консультування з питань застосування законодавства є однією із найважливіших функцій адвокатури. Воно найчастіше полягає у роз'ясненні чинного цивільного, сімейного, трудового, адміністративного і кримінального законодавства.
- ❖ Ще одним важливим напрямком діяльності адвокатури є юридичне обслуговування підприємств, установ, організацій, які не мають власних юрисконсультів

Історія адвокатури показує, що впродовж тривалого часу значення адвокатури знижувалося, і адвокатура не могла знайти належного законодавчого регулювання. Шлях становлення української адвокатури був особливо складним, робилися різні пошуки кращих форм і способів організації адвокатури і, як свідчить сучасний стан законодавства про адвокатуру, вони досі не завершені.

Адвокатура – важливий інструмент дійсної демократії.

Адже за своєю природою адвокатура є самостійного вигляду організацією професійних юристів, яка виконує важливу суспільну функцію – захист прав і законних інтересів громадян та організацій. Громадський характер адвокатури має прояв у тому, що, надаючи будь-яку юридичну допомогу, адвокат відстоює справедливість, порушене право. А це є невід’ємним елементом, першоосновою суспільного устрою. Разом з цим діяльність адвокатури несе в собі й державний характер, адже вона як елемент політичної системи виконує функцію особливої державної ваги – захищає права й законні інтереси громадян.

Важливим є визначення юридичної природи адвокатури. Визначення юридичної (правової) природи будь-якого явища дає можливість встановити його реальний зміст, місце в системі схожих правових явищ, тобто є воно самостійним чи похідним, а також, який механізм слід застосувати для його вдосконалення.

Принципи адвокатської діяльності в Україні

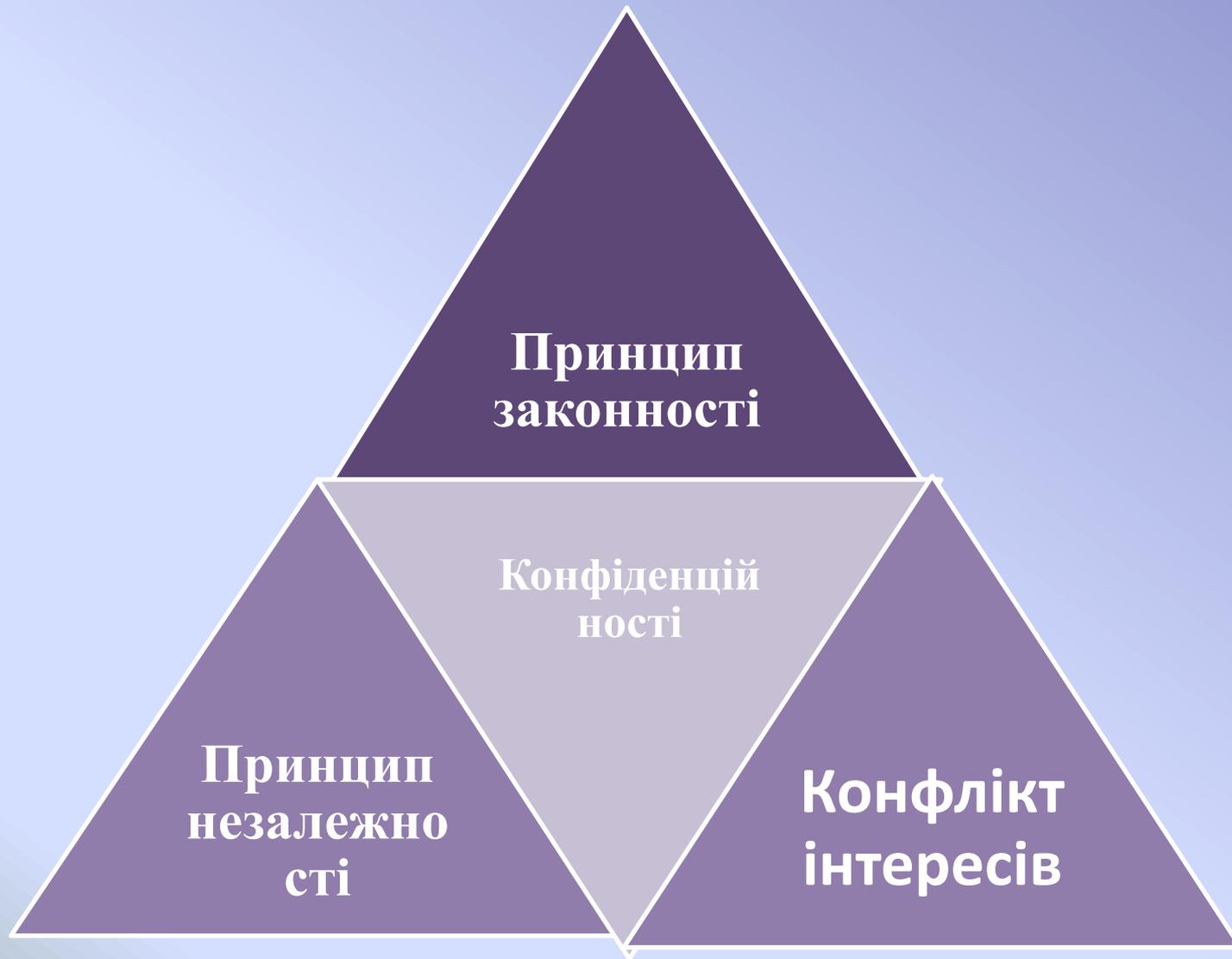
- ✓ Згідно зі ст. 4 Закону "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", адвокатура України здійснює свою діяльність на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів

Адвокатська діяльність ґрунтується на особливих, довірчих, конфіденційних відносинах між адвокатом і клієнтом, що охороняються не лише законом, а й нормами професійної етики. Водночас ці стосунки перебувають під загрозою зловживань як з боку недобросовісних адвокатів, так і з боку недобросовісних клієнтів.

siando.com.ua

Сутність цих принципів полягає в такому:

- ✓ **Принцип законності** - адвокатської діяльності визначається тим, що допомогу своїм клієнтам адвокати повинні надавати лише законними способами, домагатися дотримання тих прав, свобод і інтересів людини, які визначені чинним законодавством України та міжнародно- правовими актами, ратифікованими Україною. Законні засоби захисту – це такі, що застосовуються відповідно до закону з метою з'ясування всього, що свідчить на користь підзахисного, що спростовує його обвинувачення або пом'якшує його відповідальність
- ✓ **Принцип незалежності** - Незалежність адвокатів при виконанні своїх функцій полягає перш за все у незалежності адвокатури від органів виконавчої та судової влади, а також об'єднань громадян (політичних партій, рухів та інших громадських організацій)
- ✓ **Конфлікт інтересів** – суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності.

Принцип верховенства права, виходячи з міжнародно-правових документів, містить такі обов'язкові елементи:

- 1) правова визначеність;
- 2) доступ до правосуддя, забезпечений незалежними та неупередженими судами;
- 3) дотримання прав людини;
- 4) недискримінація та рівність перед законом і судом.

Безсумнівним є те, що діяльність адвокатів сприяє дотриманню верховенства права. Адже, використовуючи свої професійні права, адвокат може забезпечити доступ до правосуддя на умовах рівності та змагальності, застосовуючи всі свої правові можливості з метою забезпечення правової визначеності судових рішень і неупередженості судового розгляду.

- **Принцип законності** в діяльності адвокатури в Україні дістає вияв у тому, що адвокати, захищаючи права та законні інтереси осіб, повинні застосовувати не заборонені законодавчими актами засоби та методи. Будь-яка діяльність адвоката не може суперечити законодавству України та міжнародним нормам, ратифікованим належним чином в Україні. Адвокат також не може приймати завідомо незаконні доручення та використовувати протизаконні засоби, навіть для захисту законних інтересів своїх клієнтів. Так, адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень, або іншим чином умисно сприяти їх скоєнню його клієнтом або іншими особами.

Принцип законности

Принцип четкой определенности норм права, принцип права. Нормы права не должны зависеть от усмотрения конкретных должностных лиц.

Незалежність - як ознака існування адвокатури, є наріжним каменем при визначенні місця та ролі адвокатури в суспільстві. Адже тільки незалежна адвокатура може здійснювати ефективний захист прав і законних інтересів людини в державі. Специфіка цілей і завдань адвокатури потребує як необхідної умови належного здійснення адвокатської діяльності максимальної незалежності адвоката у виконанні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність з надання правової допомоги, здійснення захисту або представництва клієнта, зокрема, з боку державних органів, політичних партій, інших адвокатів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів.

Стаття 5 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" також встановлює, що адвокатура є незалежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Водночас, держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності, забезпечує необхідне фінансування оплати праці адвокатів за рахунок держави в разі надання безоплатної вторинної правової допомоги; узагальнює адміністративні дані про адвокатську діяльність; сприяє проведенню заходів щодо підвищення професійного рівня адвокатів. Місцеві органи державного управління у межах своєї компетенції сприяють адвокатам та адвокатським об'єднанням у вирішенні соціальних питань, надають їм в оренду придатні для роботи приміщення.

Принцип конфіденційності

пронизує всю адвокатську діяльність. Стаття 22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" визначає найважливіші положення інституту адвокатської таємниці. Дотримання принципу конфіденційності є необхідною та щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги, здійснення захисту та представництва.

Відповідно до ст. 22 Правил адвокатської етики адвокат не повинен приймати доручення, виконання якого може потягти розголошення відомостей, які становлять предмет адвокатської таємниці згідно із Законом України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", крім випадків, коли на це буде отримано письмову згоду особи, зацікавленої у збереженні конфіденційності такої інформації, за умови, що її інтересам при цьому об'єктивно не загрожує заподіяння шкоди. У разі відмови від прийняття доручення адвокат зобов'язаний зберігати конфіденційність інформації, що стала йому відома від клієнта або іншої особи, яка звернулась в інтересах клієнта з пропозицією укладення договору.

Адвокат також не може використовувати у своїй громадській, науковій або публіцистичній діяльності інформацію, конфіденційність якої охороняється Правилами адвокатської етики, без згоди на це осіб, зацікавлених у нерозголошенні такої інформації.

Більш детально цей принцип розглядається у п'ятій главі цієї книги.

Нарешті, *принцип уникнення конфлікту інтересів.*

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" конфлікт інтересів — це суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість при виконанні адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій при здійсненні адвокатської діяльності. Однак, на наш погляд, під конфліктом інтересів необхідно розуміти не тільки конфлікт між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, а й конфлікт інтересів, який виникає між двома чи декількома клієнтами адвоката. Підтвердженням такої позиції є норма, викладена у ст. 9 Правил адвокатської етики, відповідно до якої адвокат без письмового погодження з клієнтами, щодо яких виник конфлікт інтересів, не може представляти або захищати одночасно двох або більше клієнтів, інтереси яких є взаємно суперечливими, або вірогідно можуть стати суперечливими, а також за таких обставин надавати їм правову допомогу. Крім того адвокат без письмового погодження з клієнтами, щодо яких виник конфлікт інтересів, не може представляти, захищати клієнта або надавати йому правову допомогу, якщо до цього він надавав правову допомогу, здійснював захист або представництво іншого клієнта, від якого він отримав конфіденційну інформацію, дотичну до інтересів нового клієнта.

